

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА**

**ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 2М курсу, групи 12-211
спеціальності 014 Середня освіта (Трудове
навчання та технології)

Освітньо-професійної програми Середня освіта
(Трудове навчання та технології)

Кабалюк Юлія Іванівна

Керівник к.п.н., доцентка Шпак Лариса
Миколаївна

Рецензент: к.п.н., доцентка Блах Валерія
Сергієвна

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні передумови формування художньо-технологічної компетентності майбутнього учителя технологій.....	6
1.1 Змістовний аналіз профільного навчання в закладах загальної середньої освіти.....	6
1.2 Компетентісний підхід щодо формування художньо-технологічної компетентності майбутніх учителів технологій профільного навчання.....	17
РОЗДІЛ 2. Методика організації профільного навчання учнів як засіб формування художньо-технологічної компетентності майбутнього учителя технологій.....	24
2.1 Особливості реалізації технологічного профілю навчання в закладі загальної середньої освіти.....	24
2.2 Формування художньо-технологічної компетентності майбутнього вчителя технологій засобами розробки методичних рекомендацій щодо розробки портфоліо.....	34
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Потреба сучасного суспільства у створенні гнучкої адаптивної освіти тягне за собою інтенсивні процеси становлення нової освітньої політики, формування нових цілей і змісту освіти, перехід від учіння до пізнання. У Концепції профільного навчання у старшій школі поставлено завдання створення системи профільного навчання, котре спрямоване на індивідуалізацію та професіоналізацію освіти з урахуванням реального запиту ринку праці, відпрацювання гнучкої системи профілів і процесу організації профільного навчання на старшому ступені загальної середньої освіти.

У зв'язку з цим профільне навчання є одним з пріоритетних напрямків модернізації сучасної освіти, яке спрямоване на досягнення ним нової якості, коли робиться установка на засвоєння знань і соціально-значущого досвіду, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю в нових соціально-економічних умовах. Сучасному закладу загальної середньої освіти необхідно запропонувати свій профіль навчання, який забезпечив рівноправний доступ до повноцінної освіти всім категоріям учнів у відповідності їх індивідуальних нахилів і здібностей.

Рішення даних завдань вимагає посилення професійної компетентності майбутнього вчителя профільного технологічного навчання. Це актуалізує проблему пошуку умов формування названої компетентності майбутніх вчителів технології профільного навчання, зміст якого зумовлює вимоги до художньо-технологічної компетентності.

Саме технологічний профіль підготовки найбільш широкий і універсальний для учнів схильних до вирішення художньо-творчих завдань, які виявляють інтерес до вивчення різних видів народних художніх промислів, художньої обробки різноманітних матеріалів, інтерес до вивчення різних технологій, як у народній творчості, так і в нових напрямках мистецтва, а також до спеціалізованих і універсальних технологій,

застосованим у творчій діяльності (декоративно-прикладний, дизайнерський та іншим напрямкам спеціальної технологічної підготовки). Цей профіль підготовки поглиблює не тільки технологічну підготовку учнів, допомагаючи їм визначитися у виборі майбутньої професії, а й реалізує естетичне виховання і саморозвиток творчої особистості в контексті технологічної освіти.

Перераховані обставини дозволили сформулювати тему дослідження: «Формування художньо-технологічної компетентності майбутнього учителя технологій у процесі організації профільного навчання».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Тема дослідження кваліфікаційної роботи виконана відповідно тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри обліку, фінансів та підприємництва в межах науково-дослідної роботи «Формування професійних компетентностей майбутнього фахівця технологій».

Мета дослідження визначається теоретичним обґрунтуванням та розробкою методики організації профільного навчання з метою формування художньо-технологічної компетентності майбутнього учителя технологій.

Нами виокремлено **основні завдання** дослідження:

1. Визначити зміст і структуру художньо-технологічної компетентності майбутніх вчителів технології.
2. Виявити та обґрунтувати педагогічні умови формування художньо-технологічної компетентності майбутніх учителів технології.
3. Розробити методику організації профільного технологічного навчання, як засобу формування художньо-технологічної компетентності майбутніх учителів технології.

Об'єктом дослідження є процес формування професійних компетентностей майбутнього учителя технологій.

Предмет дослідження є формування художньо технологічної компетентності майбутніх учителів технології засобами організації профільного навчання.

У роботі використовувалися наступні **методи дослідження**: для вирішення поставлених завдань було використано комплекс методів дослідження: теоретичний і порівняльно-порівняльний аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури; вивчення та узагальнення педагогічного досвіду, аналіз навчальних програм профільних рівнів за відповідними спеціалізаціями; аналіз навчально-методичної документації педагогічної діяльності вчителів профільного технологічного навчання.

Наукова новизна одержаних результатів. На підставі аналітичного дослідження навчально-методичних матеріалів визначено, що формування художньо-технологічної компетентності майбутніх учителів технології профільного навчання визначається сукупністю педагогічних умов, а саме: застосування розвиваючих технологій професійної підготовки; розробка творчого проєкту, орієнтованого на вирішення навчальних проблем художньо-технологічного профілю підготовки відповідно зі спеціалізованими і універсальними технологіями, застосовуваними в творчій діяльності (з художньої обробки різних матеріалів, декоративно-прикладного, дизайнерського та інших напрямках спеціальної художньо-технологічної підготовки).

Практичне значення результатів. Розроблено методику організації профільного технологічного навчання, що дозволяє реалізувати художньо-технологічний профіль навчання, який спрямований на індивідуалізацію та соціалізацію навчання учнів з урахуванням реальних запитів ринку праці, на засвоєння їх знань, умінь і соціально-значущого досвіду.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження обговорено на V Міжнародній конференції «Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти».

РОЗДІЛ 1

Теоретичні передумови формування художньо-технологічної компетентності майбутнього учителя технологій

1.1 Змістовний аналіз профільного навчання в закладах загальної середньої освіти

Метою даного розділу є виявлення і аналіз теоретичних передумов дослідження процесу формування художньо-технологічної компетентності майбутніх учителів технології профільного навчання.

В даний час спостерігається перехід від рецептурної педагогіки до концептуальної. Концепція профільного навчання вказує спосіб побудови системи засобів, на основі цілісного розуміння сутності процесу розвитку та навчання. У концепції особливу увагу приділяється принципам як орієнтирам для розробки стратегії педагогічної діяльності. Концепція включає найважливіші підходи до вирішення проблеми і основні сутнісні напрямки, за якими і передбачається рух закладу загальної середньої освіти, в даному випадку до профільного технологічного навчання.

Концептуальні засади профільного навчання визначаються з врахуванням розвитку як європейських тенденцій освіти, так і вітчизняних освітніх систем. Аналіз нормативних документів, психолого-педагогічних досліджень з проблеми показує, що реалізація профільного навчання пов'язана зі змістовними змінами в освітньому процесі. Під змінами розуміються помітні відмінності в ситуації, людині, робочій групі, організації або взаєминах між двома послідовними моментами часу, таким чином, перехід до профільної освіти є інноваційним процесом. [45]

Інновація - все нове, що вводиться в відомі педагогічні системи, і традиційно якої організовується процес в даний історично часовий період розвитку педагогічної практики. Реалізація концепції профільного навчання

на старшій ступені загальної освіти розглядається дослідниками як великомасштабна інновація.

У Концепції профільного навчання визначено «методологію, організаційно-педагогічні умови та окреслює механізми реалізації профільного навчання у старшій школі. Профільне навчання є одним із ключових напрямів модернізації та удосконалення системи освіти нашої держави й передбачає реальне й планомірне оновлення школи старшого ступеня і має найбільшою мірою враховувати інтереси, нахили і здібності, можливості кожного учня, у тому числі з особливими освітніми потребами, у контексті соціального та професійного самовизначення і відповідності вимогам сучасного ринку праці. Такий підхід до організації освіти старшокласників не лише найповніше реалізує принцип особистісно орієнтованого навчання, а й дає змогу створити найоптимальніші умови для їхнього професійного самовизначення та подальшої самореалізації.» [19]

«Профільне навчання розуміється в концепції як засіб диференціації та індивідуалізації навчання, що дозволяє за рахунок змін в структурі, змісті та організації освітнього процесу більш повно враховувати інтереси, схильності і здібності учнів, створювати умови для освітньої діяльності старшокласників відповідно їх професійним інтересам і намірам щодо продовження освіти.» [19].

Профільність не повинна розумітися як спеціалізована та рання профорієнтаційна підготовка учнів в світлі нових вимог до якості освіти. Основною метою профільного навчання повинна стати якісна базова підготовка та оволодіння способами самостійного добування знань.

Концепція визначає наступні основні завдання переходу до профільного навчання: «створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старших класів в процесі їхньої загальної середньої підготовки; забезпечення наступності між загальною середньою та професійною освітою, можливості отримати професію; сприяння професійній орієнтації і

самовизначенню старшокласників, соціалізації учнів незалежно від місця проживання, стану здоров'я тощо; здійснення психолого-педагогічної діагностики щодо визначення готовності до прийняття самостійних рішень, пов'язаних з професійним становленням; сприяння у розвитку творчої самостійності, формуванні системи уявлень, ціннісних орієнтацій, дослідницьких умінь і навичок, які забезпечать випускнику школи можливість успішно самореалізуватися; продовження всебічного розвитку учня як цілісної особистості, його здібностей і обдарувань, його духовності й культури, формування громадянина України, здатного до свідомого суспільного вибору.» [19]

Методологічною основою побудови концепції профільного навчання є гіпотеза Л.С. Виготського про динамічне співвідношення процесів навчання і розвитку, сенс якої полягає в тому, що «процеси розвитку не збігаються з процесами навчання, що перші йдуть слідом за другими, що створюють «зони найближчого розвитку» [10].

Великий внесок у формування теорії профільного навчання вносить теорія розвиваючого навчання В.В. Давидова, відповідно якої «змістом навчання є теоретичні знання, методом організації спільної навчальної діяльності школярів і педагогів, а продуктом розвитку - головні психічні новоутворення [15]. Надалі ці напрямки розвивалися в роботах Ш. Амонашвілі та І.С. Якиманської, і інших дослідників. [1; 53]

В ході аналізу літератури встановлено, що основна ідея, яка покладена в основу профільного навчання, має багаторічну історію. Профільне навчання повинно бути направлено на реалізацію особистісно орієнтованого освітнього процесу, формування професійних устремлінь учнів, відрізнитися варіативністю, мати діяльнісний і продуктивний характер.

Основна ідея оновлення старшої ступені загальної середньої освіти полягає в тому, що освіта тут має стати більш індивідуалізованою, функціональною та ефективною. Ідея профільного навчання є тією інновацією, яка дозволяє не тільки перевести заклади загальної середньої

освіти в режим розвитку, а й узгодити спрямованість цього розвитку з освітніми потребами, соціального оточення. [6]

Питання організації і супроводу профільного навчання на рівні освітніх закладів вирішуються не однаково. Варіанти введення профільного навчання залежать від декількох умов: рівня професіоналізму й компетентності педагогічного колективу, матеріально-технічної бази закладу загальної середньої освіти та ін.

Структура профільного навчання визначається основним показником – профілем навчання. «Профіль навчання - це спосіб організації диференційованого навчання, який передбачає поглиблене і професійно зорієнтоване вивчення циклу споріднених предметів. Профільне навчання у 10-12 класах здійснюється за такими основними напрямками: суспільно-гуманітарний, філологічний, художньо-естетичний, природничо-математичний, технологічний та спортивний.» [48]

«Навчальний профіль визначається як добором предметів, так і їх змістом. Засвоєння змісту освіти у загальноосвітніх закладах з профільним навчанням має, по-перше, забезпечувати загальноосвітню підготовку учнів, по-друге - підготовку до майбутньої професійної діяльності.» [48]

«Профіль навчання охоплює таку сукупність предметів: базові, профільні та курси за вибором. Базові загальноосвітні предмети становлять інваріантну складову змісту середньої освіти і є обов'язковими для всіх профілів. Ці предмети реалізують цілі й завдання загальної середньої освіти. Зміст навчання і вимоги до підготовки старшокласників визначаються державним стандартом повної загальної середньої освіти.» [48]

«У профільних загальноосвітніх навчальних закладах передбачається опанування змісту предметів на різних рівнях: рівень стандарту - обов'язковий мінімум змісту навчальних предметів, який не передбачає подальшого їх вивчення (наприклад, математика у філологічному профілі; історія у фізико - математичному); академічний рівень - обсяг змісту достатній для подальшого вивчення предметів у вищих навчальних закладах

- визначається для навчальних предметів, які є не профільними, але є базовими або близькими до профільних. Зміст навчання на першому і другому рівнях визначається державним загальноосвітнім стандартом; рівень профільної підготовки - зміст навчальних предметів поглиблений, передбачає орієнтацію на майбутню професію.» [48]

Також формами профільного навчання передбачено курси за вибором, які доповнюють навчальні предмети і входять до складу допрофільної підготовки та профільного навчання. Курси за вибором створюються за рахунок варіативного компонента змісту освіти, котрі сприяють формуванню індивідуальної освітньої траєкторії школярів, орієнтують на усвідомлений та відповідальний вибір майбутньої професії.

На підставі теоретичного дослідження нами виконано порівняльний аналіз характеристик процесу освітньої діяльності при різних стратегіях його організації, котрий наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Порівняльний аналіз характеристик процесу освітньої діяльності

Параметри освітньої діяльності	Традиційне навчання	Профільне навчання
Одиниця управління	Навчальний процес розглядається як взаємозв'язок двох автономних видів діяльності: навчальної діяльності вчителя та навчально-пізнавальної діяльності учня; учні виступають як об'єкти управління, як виконавці планів вчителя	Одиницею управління є цілісна навчальна ситуація у взаємозв'язку різноманітних форм взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу, що змінюються на різних етапах засвоєння з метою підтримки високого рівня активності учнів; учні виступають як суб'єкти освітньої діяльності
Мета	Засвоєння предметно-дисциплінарних знань	Розвиток особистості і багатообразних форм мислення кожного учня

		в процесі засвоєння знань
Мотиваційні установки вчителя	Анонімність, закритість особистості вчителя, загальна індивідуальна підзвітність, незаперечність вимог, ігнорування особистого досвіду учнів	Відкритість особистості вчителя, установка на солідарність, спільну діяльність, індивідуальну допомогу, участь кожного учня в постановці мети, висунення завдань, прийняття рішень
Характер організації навчально-пізнавальної діяльності	Переважають репродуктивні завдання, дії за зразком, вправи в заданих способах вирішення (за шаблоном і алгоритмом)	На перший план висувуються творчі і продуктивні завдання, що визначають сенс і мотиви вибору суб'єктами освітньої діяльності репродуктивних завдань
	Оволодіння виконавчої оперативно-технічною стороною діяльності випереджає смисло- і цілепокладання	«Занурення» в діяльність передую розчленованому орієнтуванню і відпрацюванню окремих елементів і дій.
	Тренування у виконанні окремих елементів передую розумінню задуму і сенсу діяльності, приховуючи її системну організацію	Формування смислу і цілей пізнавальної діяльності випереджає тренування в способах досягнення результатів; синтез передую аналізу, полегшуючи осмисленість системи освоюваних дій.
	Система завдань будується за логікою ззовні заданих цілей, не стимулюючи самостійність цілеутворення. Завдання розраховані на диференціацію	Завдання слідує логіці зростаючих креативностей, соціальної значущості і культурної повноцінності одержуваного результату, спонукаючи

	рівнів індивідуальної обдарованості учнів, закріплюючи індивідуальні відмінності в межах вже досягнутого учнем	до самоорганізації системи пізнавальної діяльності, до висунення нових цілей, до зміни смислових установок. Завдання розширюють зону найближчого, перспективного розвитку для всіх учнів
Форми навчальних взаємодій і відносин	Задані учителем мета і плани їх досягнення. Ін-індивідуальна навчальна робота учнів.	Цілі і завдання розробляються спільно з вчителями і учнями. Процес їх досягнення організовується як спільна діяльність.
	Провідна і єдина форма його взаємодії-наслідування, імітація, слідування зразкам. Позиція веденого закріплена за учнем на всьому протязі навчання. Одноманітність соціальних і міжособистісних взаємодій, творчий (високий) рівень конфліктності і агресивності на всьому протязі навчання, неминуче посилення ворожості і відчуженості між учителем і учнями. Суперництво переважає над співпрацею	Різноманіття взаємодій, які допомагають актуалізувати особистісний досвід кожного учасника; на кожному етапі навчання провідною стає форма взаємодії, яка зберігає творчий рівень активності кожного учня. Освоєння різних позицій особистості в системі навчальних і міжособистісних взаємодій (партнера, керівника, помічника). Різноманіття і динаміка розвитку - всередині і міжгрупових, міжособистісних відносин, зниження конфліктності у міру зростання взаємодій, посилення емпатії у відношенні один до одного і до вчителя. Співпраця витісняє

		суперництво
Контроль і оцінка	Переважає зовнішній поопераційний контроль в рамках жорстко заданих правил. Самоконтроль відрізняється ригідністю і ситуативністю. Заохочується суперництво в боротьбі за кращу оцінку. Мотивація здійснюється за рахунок «очікування вироку» оцінки вчителя, навчальна робота виконується, щоб уникнути покарання, втрати престижу, а не в інтересах пізнання і особистісного внеску в нього. Переважає оцінка результату з боку вчителя, форми заохочення одноманітні, страх перед покаранням, поганою оцінкою - основна емоційна складова вчення	Переважання взаємо і самоконтролю в рамках загальних, поділюваних групою цінностей і смислів. Внутрішній контроль швидко формується відносно всього поведінки в широких межах прийнятих особистістю цінностей. Переважає взаємодії і самооцінка в групах учнів, спрямованих до соціально і особистісно-значимим цілям, і зацікавившись досягненням продуктивного результату. Вводяться різноманітні заохочення для посилення публічного визнання досягнень, створення позитивного емоційного настрою в навчально-пізнавальній діяльності, самопочуття переможця
Мотиваційна позиція учнів	Відчуження від навчальних цінностей і завдань, відраза до навчання, звуження спектра пізнавальних мотивів, відокремлення життєво значущих цінностей і смислів від навчальних. Внутрішній психологічний відхід від навчальної	Посилення, ампліфікація смислів вчення за допомогою співтворчості і співпраці. Збагачення мотивів навчання і пізнання, розширення мотиваційної сфери особистості, поява мотивів творчої діяльності, самоактуалізації,

	діяльності	утвердження гідності особистості
--	------------	----------------------------------

Наведена таблиця дозволяє усвідомити істотні відмінності в зазначених стратегіях організації процесу освітньої діяльності. Як видно з таблиці 1.1, профільне навчання змінює, перш за все, особистісну позицію вчителя технологій, стиль управління і смисли організації навчально-пізнавального процесу; вимагає аналітичного і разом з тим проєктно-конструктивного мислення педагога, який допомагає будувати картину навчальної ситуації в динаміці всіх її змінних; передбачає діалогічний стиль комунікативної інтелектуальної діяльності, нових способів соціальних і міжособистісних взаємодій, спрямованих на спільну творчу діяльність.

Виступаючи особливим видом диференціації та індивідуалізації навчання, профільне навчання, є формою організації навчальної діяльності старшокласників, при якій враховуються їхні інтереси, нахили та здібності, створюються умови для максимального розвитку учнів в відповідності з їх пізнавальними і професійними намірами [4; 7; 8; 37; 49]

Учні поглиблено вивчають один або кілька предметів, спеціальних курсів, які відповідають обраному профілю і забезпечують допрофесійну підготовку з метою вибору майбутньої сфери діяльності. [25; 47]

З одного боку, здійснювана профільна диференціація дозволяє уникнути вузької спеціалізації, з іншого боку - створює умови для допрофесійної підготовки та соціально-професійної адаптації. Профільне навчання спрямоване на те, щоб учень усвідомив себе дійсно суб'єктом професійного вибору, і базується в основному на загальну середню освіту. Мова йде не про підготовку до конкретної професії або спеціальності, а про підготовку до діяльності, яка пов'язана з використанням знань предметної галузі. Дані факти створюють передумови для якісного оволодіння професійними знаннями і вміннями та в подальшому - компетентностями.

Профільне навчання є сучасним комплексним засобом підвищення якості, ефективності та доступності загальної середньої освіти за допомогою якого істотно розширюються можливості вибудовування учнями індивідуальної освітньої траєкторії, забезпечується більш творчий рівень їх підготовки для продовження освіти в обраному напрямку, помітно знижується навчальне навантаження. [23]

В даний час поняття «технології» охоплює як матеріальний, так і соціальний аспекти людської діяльності, тісно взаємодіючи між собою. Воно визначається як область знань про оптимального перетворення і використання матеріалів, енергії і інформації за планом і в інтересах людини, суспільства, охорони природи. Вивчення технологій спрямовано на розвиток особистості, її перетворюючого мислення. Засвоєння змісту предметної галузі «Технології» має дозволити учням свідомо і творчо вибирати оптимальні способи перетворювальної діяльності з багатьох альтернативних підходів за рахунок її наслідків для природи, суспільства і самої людини; мислити системно, комплексно; самостійно виявляти потреби в забезпеченні діяльності; безперервно оволодівати необхідними новими знаннями, застосовувати їх в якості засобів перетворювальної, діяльності; формувати технологічну етику; розвивати технологічне мислення; розумно створювати, використовувати і керувати технологічними системами в їх сукупності і в зв'язку з природними і соціальними елементами.

Однак реально вибір профілю навчання, як правило, нав'язується учням, які в силу віку ще не є суб'єктами самостійного прийняття рішення.[3] Тому необхідно долучати учнів до необхідності постійного пошуку і вибору свого власного професійного шляху. Саме для цього слід вводити в закладах загальної середньої освіти різні профільні та спеціальні курси (обов'язкові та за вибором), оскільки вони сприяють розвитку інтересів і профорієнтаційного спрямування учня. Разом з тим визначення профілів навчання здійснюється не тільки на основі пізнавальних інтересів учнів, а й з урахуванням можливостей педагогічного колективу освітнього закладу,

структури регіональної освітньої системи, традицій і особливостей соціокультурного середовища.

Профільні курси – це обов’язкові для відвідування курси за вибором, які дозволяють розширити уявлення учнів в будь-якої предметній галузі або додатково поглибити свої знання за обраним профільним предметом, або вивчити курси, виходячи зі своїх інтересів.

Як відзначається у Концепції профільного навчання в старшій школі: «мета вивчення профільних курсів - орієнтація на індивідуалізацію навчання і соціалізацію учнів, на підготовку до усвідомленого і відповідального вибору сфери майбутньої професійної діяльності.» [21]

Профільні курси, котрі входять до складу профілю навчання в старших класах закладів загальної середньої освіти, реалізуються за рахунок освітнього компонента навчального плану і можуть «підтримувати» вивчення основних профільних предметів на заданім профільним стандартом рівні. Кількість профільних курсів, запропанованих в складі профілю, має бути надмірно у порівнянні з числом курсів, які зобов’язаний обрати учень.

Курси за вибором спрямовані на задоволення індивідуальних освітніх інтересів, потреб і схильностей кожного учня. Вони є найважливішим засобом побудови освітніх програм, тому що пов’язані з вибором кожним учнем змісту освіти в залежності від його інтересів, здібностей і наступних життєвих планів.

Значимість спеціальних курсів за вибором в системі профільного навчання визначає широкий спектр їх функцій. Так, в Концепції профільного навчання в старшій школі виділено дві функції курсів:

- 1) підтримувати вивчення основних профільних предметів;
- 2) служити для внутріпрофільної спеціалізації навчання і для побудови індивідуальних освітніх траєкторій.

Профільні курси виконують такі основні функції:

1. розрізнення змісту одного з базових навчальних предметів, що забезпечує вивчення суміжних навчальних предметів на профільному рівні;

розширення і поглиблення змісту одного з профільних навчальних предметів, завдяки чому такий додатковий профільний предмет стає повною мірою поглибленим;

2. задоволення пізнавальних інтересів учнів в різних сферах людської діяльності.

В дослідженні профільний курс будемо розуміти, як обов'язковий для відвідування курс за вибором учнів, що входить до складу профілю навчання старших класів закладу загальної середньої освіти, який можна розглядати як комплекс методичних заходів.

Вивчення, психолого-педагогічних досліджень, досвіду роботи закладів загальної середньої освіти показало, що ефективність профільного навчання залежить від готовності педагогів до якісних змін у своїй професійній діяльності. До таких змін можна віднести наступні: освоєння змісту предмета на профільному рівні; підвищення різноманіття видів і форм діяльності на уроці і поза ним (дослідні та проектні роботи учнів, групові та індивідуальні форми організації навчально-пізнавальної проектної діяльності); готовність до зміни системи оцінювання; освоєння методики організації курсів за вибором; розуміння сутності компетентнісного підходу в освітній діяльності.

1.2 Компетентісний підхід щодо формування художньо-технологічної компетентності майбутніх учителів технологій профільного навчання

Формування готовності майбутнього вчителя технологій до організації профільного навчання учнів у закладі загальної середньої освіти задає необхідну перспективу. Готовність педагогів до переходу на профільне навчання пов'язана не тільки з підготовкою, підвищенням кваліфікації та перепідготовкою педагогічних кадрів для профільної середньої освіти, а також пов'язана з їх професійною компетентністю,

складовою частиною якої є інформаційна компетентність, котра здатна вирішувати завдання профільної середньої освіти. [11]. Таким чином, учитель профільної середньої освіти повинен бути готовий до наступного:

- проектування освітнього процесу, спрямованого на самовизначення і самореалізацію учня старших класів, а також самовизначення в профільюючій професійній області, розвитку професійних намірів й інтересів;
- максимальній індивідуалізації навчання, посилення творчого та самостійного акцентів освітньої діяльності учнів, до розвитку їх дослідницької та проектної діяльності;
- організації продуктивної взаємодії з усіма суб'єктами освітнього процесу на засадах рівноправної співпраці і співтворчості;
- організації соціального партнерства, яке враховує як освітні запити учня закладу загальної середньої освіти, так і запити регіонального ринку праці;
- проектування освітнього середовища, котре істотно розширює освітній простір за рахунок включення різноманітних соціокультурних чинників і соціокультурних інститутів, освітніх ресурсів;
- здійснення професійної самоосвіти як джерела особистісного і професійного зростання на основі задоволення власних потреб, інтересів, ціннісних установок, життєвих цінностей і життєвих планів.

Нові вимоги до вчителя профільної освіти в умовах переходу до профільного навчання диктують необхідність подальшої модернізації педагогічного утворення, формування готовності майбутнього учителя до навчання учнів у профільному закладі освіти на основі компетентнісного підходу.

«Профілізація навчання передбачає підвищені вимоги до професійної підготовки вчителя, його педагогічної компетентності, ерудиції, загальної культури. Вчити по-різному – означає розробляти зміст, організаційні форми, методи і засоби навчання й виховання з метою забезпечення оптимальних умов для розвитку школярів. Вчитель вже не є єдиним і головним джерелом

інформації, а, насамперед, організатором самостійної роботи учнів та консультантом. Вирішальною педагогічною умовою організації профільного навчання в закладі загальної середньої освіти є формування складу педагогічних кадрів, які мають забезпечувати профільну, допрофільну загальноосвітню підготовку учнів. Освітня практика підтверджує доцільність підготовки фахівця, здатного викладати цикл споріднених дисциплін, обізнаного з інноваційними педагогічними технологіями, методиками активного навчання.» [13]

«Учитель профільної школи повинен бути спеціалістом високого рівня, відповідного профілю та спеціалізації, щоб забезпечувати варіативність та особистісну орієнтацію навчально-виховного процесу через послідовне, педагогічно доцільне проектування індивідуальних освітніх програм розвитку особистості; практичну орієнтацію освітнього процесу через введення інтерактивних, ефективних технологій, проектно-дослідницьких методів, поширення навчального співробітництва; остаточне профільне самовизначення старшокласників і формування здібностей та компетентностей, необхідних для продовження професійної освіти. Ці вимоги потребують модернізації педагогічної освіти, підвищення кваліфікації та перепідготовки освітян. Для профільної школи потрібний учитель, здатний генерувати інноваційні ідеї, який проявляє професійний інтерес до розробки й реалізації нових навчальних програм, володіє високим інтелектуальним потенціалом та науковою компетентністю, різними методами активізації пізнавальної діяльності учнів на уроці; має ґрунтовну методичну підготовку; проводить разом з учнем пошуково-дослідницьку роботу, зміцнює й розвиває емоційно-мотиваційну сферу підлітків.» [12]

«Водночас сучасна педагогічна дійсність характеризується суперечливими тенденціями: зростання вимог до школи з боку суспільства і низький соціальний статус професії вчителя, відсутність мотивації вчителя до продуктивної професійної діяльності; неузгодженість змісту педагогічної освіти з новими цілями й змістом освітнього процесу в загальноосвітній

школі; відсутність належного теоретико-практичного забезпечення змін у підготовці майбутніх учителів до виховної, соціально-корекційної, профорієнтаційної роботи; переважання еkleктичного підходу до вибору методологічних орієнтирів виховання, обмежений доступ учителів до фахових інформаційних джерел. Функції вчителя розширились та ускладнились. Вони охоплюють тепер навчальну, виховну, розвивальну, культурно-просвітницьку, соціально-педагогічну, корекційну, комунікативну, проектну, інноваційну, дослідницьку та ін.» [12]

На підставі теоретичного аналізу можна визначити, що «учитель профільної школи повинен знати: основоположні документи: закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Концепцію профільного навчання в старшій школі; концепцію і статут загальноосвітнього закладу, в якому працює; основи особистісно орієнтованої педагогіки, індивідуального, гуманістичного підходів та способи їх реалізації у шкільній практиці; наукову інформацію та зміст предметів базового й профільного рівнів; порядок організації факультативів та елективних курсів; методику організації проектної, науково-дослідницької, пошукової діяльності учнів. Учитель профільної школи повинен уміти: проектувати навчальний процес, дослідницьку, індивідуальну пошукову діяльність учнів; застосовувати різні види й форми діяльності учнів (навчальні проекти, індивідуальні, групові заняття, самостійну роботу, практику, роботу в лабораторії); застосовувати поряд з традиційними нові форми, методи й засоби педагогічного діагностування, розробляти індивідуальні освітні програми; формувати логіку викладання профільних дисциплін, виходячи з потреб і нахилів учнів; застосовувати методи й технології навчання, які б формували навички збору та аналітичної обробки інформації, стимулювали самодіяльність учнів, збагачувати досвід відповідальної діяльності, виробляли навички самоорганізації, розвивали ціннісні орієнтири; використовувати в системі профільного навчання новітні інформаційні

технології, елементи модульного, дистанційного навчання; сприяти професійному самовизначенню старшокласників.» [26]

«Компетентнісний підхід - це підхід, який акцентував увагу на результаті освіти, причому в якості результату розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти в будь-яких проблемних ситуаціях» [18]

Компетентність завжди проявляється в діяльності. Компетентний, фахівець спрямований в майбутнє «передбачає зміни, орієнтований на самостійну освіту. Якщо суб'єкт має високий рівень компетентності, яка може бути перенесена в будь-яку іншу галузь знань і стає його особистісною якістю. Причому в залежності від обставин вирішення проблеми компетентний фахівець може застосувати той чи інший метод, найбільш підходящий до даних умов в даний час. Гнучкість методу - це ще одна важлива якість компетентності. Компетентний фахівець повинен володіти критичним мисленням. [52]

Проблема формування професійної компетентності на сьогоднішній момент вимагає глибокого осмислення, так як від сучасного вчителя потрібно самостійність в ухваленні рішень для виходу з різних ситуацій. Важливою особливістю даної компетентності є те, що вона реалізується в теперішньому часі, але орієнтована на майбутнє.

В.А. Сластенін професійну компетентність розглядає як «єдність теоретичної-і-практичної готовності і здатності особистості здійснювати професійну діяльність.» [40]

Під професійною компетентністю вчителя розуміється інтегральна характеристика, яка визначає здатність вирішувати професійні проблеми і типові професійні завдання, що виникають в реальних ситуаціях професійної педагогічної діяльності з використанням знань, професійного і життєвого досвіду, цінностей і схильностей. «Здатність» в даному випадку розуміється не як «схильність», а як «вміння.» [17]

Однією зі складових професійної компетентності є інформаційна (ключова) компетентність, як одна з базових, ключових, яка вказує на рівень оволодіння і використання інформації в освітньому процесі.

Особлива роль у формуванні інформаційної компетентності учителя профільного закладу освіти належить новим інформаційним технологіям, під якими ми розуміємо інформаційні технології з інтерфейсом роботи користувача, що використовують персональні комп'ютери та телекомунікаційні засоби. Це пояснюється величезним інформаційним потоком і необхідністю вибирати з нього саме необхідне. Таким чином, феномен інформаційної компетентності педагога проявляється в складному різноманітті видів і компонентів, є засобом для вирішення професійних завдань, однією з умов становлення особистості вчителя. [14]

Наступною складовою професійної компетентності є технологічна (базова) компетентність. З огляду на неоднозначність і специфіку поняття «технологічна компетентність учителя профільного навчання», будемо розглядати його як комплекс умінь застосовувати педагогічні технології у процесі організації профільного технологічного навчання, здійснювати проектування педагогічного процесу як цілеспрямованої послідовної операцій, дій. Технологічна компетентність учителя профільного закладу освіти, в нашому розумінні, повинна забезпечувати результативність організованого навчального процесу в профільній школі, починаючи від застосування обраної технології навчання і закінчуючи створенням відповідного освітнього середовища, що забезпечує розвиток кожного учня, проектуванням і реалізацією педагогічної системи. Виділення таких характеристик технологічної компетентності підкреслює інтегративність дій, здійснюваних педагогом, а також їх адаптивність до цілей і взаємодоповнюваність. [34]

Наступною складовою професійної компетентності є спеціальна компетентність. Організаторські вміння і навички особистості - одні з важливих компонентів спеціальної компетентності майбутнього учителя

профільної школи. Педагогічна діяльність, за своєю природою, носить організаторський характер. Ця професія вимагає від людини не тільки знань, досвіду, а й певних рис характеру, що роблять його здібним до виконання педагогічних функцій, а саме реалізації організаторських вмінь і навичок. [50]

Ключова (художньо-технологічна), базова (технологічна) і спеціальна (організаторські вміння і навички) компетентності, взаємодоповнюють одна одну, виявляються в процесі формування готовності майбутнього вчителя технологій до навчання школярів на основі компетентнісного підходу.

Компетентнісний підхід вважається одним із стратегічних напрямків розвитку та модернізації вітчизняної освіти. Особистісно орієнтований підхід у Концепції профільного навчання визначає стратегію змін змісту і структури середньої освіти, а компетентнісний підхід завжди проявляється у діяльності. [20]

В контексті цього необхідно розглядати формування готовності майбутнього вчителя до навчання школярів за технологічним профілем з позиції компетентнісного підходу.

Компетентнісний підхід орієнтує формування в учнів узагальнених способів взаємодії з мінливим змістом професійного праці, які будуть затребувані протягом тривалого періоду професійному житті. В рамках компетентнісного підходу здійснюється функціональна і ціннісна-підготовка, до професійної та непрофесійної діяльності. Компетентнісний підхід щодо розвитку загальної та професійної середньої освіти передбачає формування в учнів певного набору прагматичних компетенцій, необхідних для підвищення конкурентоспроможності працівників в умовах інформаційної економіки. [51]

Саме тому, технологічний профіль передбачає включення в процесі навчання цінності інформації та технологій виробництва, а також, пошуку, зберігання, переробки і передачі інформації. Вони виступають невід'ємним компонентом і джерелом динаміки культури сучасного суспільства.

РОЗДІЛ 2

Методика організації профільного навчання учнів як засіб формування художньо-технологічної компетентності майбутнього учителя технологій

2.1 Особливості реалізації технологічного профілю навчання в закладі загальної середньої освіти

На підставі виконаного теоретичного аналізу профільного навчання в закладах освіти в нашому дослідженні необхідно розглянути, саме, особливості організації технологічного профільного навчання учнів з метою формування художньо-технологічної компетентності майбутнього учителя технологій.

Підготовка учнів до самостійної технологічної діяльності, розвиток творчого, культурного та ініціативного потенціалу особистості – це основні показники, які являються головною метою профільного технологічного навчання.

Одночасно предметна галузь «Технології» приділяє організації практичної діяльності учнів, яка займає близько 80%, і повинна сприяти їх професійній підготовці, що в свою чергу, має передбачити:

- ознайомлення суб'єктів освітньої діяльності з основами техніки, сучасними перспективними технологіями перетворення матеріалів різних видів, інформаційного середовища з урахуванням екологічних, економічних і підприємницьких основ, соціальних наслідків використання різноманітних сучасних технологій;
- формування в учнів ключових та предметної проєктно-технологічної компетентностей, у тому рахунку технологічної культури, толерантного відношення до членів колективу класу;
- розвиток творчого та естетичного потенціалу учнів, безпосередньо в процесі організації проєктної діяльності засобами розробки навчально-творчих проєктів та художньої обробки матеріалів;

- індивідуально-диференційованого навчання та гуманних кроків щодо досягнення встановлених цілей;
- формування креативного відношення до якісного здійснення технологічної діяльності;
- забезпечення учням можливостей саморозвитку та саморегуляції, ознайомлення з класифікатором професій, набуття власного життєвого досвіду з метою обізнаного професійного самовизначення.

У відповідності формування основних визначників також необхідно формувати в суб'єктів освітньої діяльності якості творчо розвиненої, легко адаптованої особистості, які необхідні для проєктно-технологічної діяльності, починаючи від виникнення ідеї проєкту до реалізації цієї ідеї у готовому виробі. Для цього в процесі проєктно-технологічної діяльності учням необхідно розвивати наступні здатності особистості, а саме:

- вміння знаходити, аналізувати та синтезувати необхідну інформацію, тобто вміло використовувати інформаційне середовище;
- обґрунтовувати необхідність того чи іншого виробу та можливості власної участі в процесі проєктування виробу;
- у процесі організаційно-пошукового етапу проєктно-технологічної діяльності визначати потребу саме в даному виді виробу;
- на конструкторському етапі вміти висувати ідеї щодо графічного оформлення виробу у вигляді графічної документації, вміло обирати відповідні матеріали, інструменти й технічне обладнання, і, в подальшому – на технологічному етапі – обирати основну та додаткову технології щодо виготовлення виробу;
- вміло планувати та організовувати проєктну діяльність щодо розробки проєкту і виконувати послідовно технологічні операції, які складають технології виготовлення виробу;
- вміти коригувати власну діяльність у відповідності кожного етапу розробки проєкту та виконання виробу й оцінювати власні результати на кожному з етапів проєктно-технологічної діяльності.

У відповідності до запропонованих спеціалізацій програм профільного рівня кожна обирається учнями самостійно, що забезпечує формування позитивної мотивації освітньої проєктно-технологічної діяльності, надає можливість суб'єктам освітньої діяльності побудови власної освітньої траєкторії, досягнення й об'єктивоване самооцінювання очікуваних результатів.

В результаті опанування відповідної спеціалізації старшокласники, які здобудуть сучасну технологічну освіту, належним чином цінуватимуть ручні технології, будуть здатні ініціювати розвиток сфер виробничої діяльності, в яких вони братимуть участь на основі сформованої проєктно-технологічної компетентності, що забезпечить їхню підприємливість, адаптивність, мобільність і конкурентоздатність на ринку праці.

Формування в учнів ключових та предметної компетентностей передбачає засвоєння учнями загальних принципів планування та організації технологічного процесу в усіх сферах людської діяльності. Саме питання організації робочого місця, використання різноманітних та спеціальних інструментів, матеріалів різного походження, технічного обладнання й приладів, дотримання вимог техніки безпеки в процесі спеціальної технологічної діяльності вже пов'язані з конкретними технологіями. Перелік таких технологій в даний час неосяжний, тому в рамках предметної галузі необхідно обмежитися тільки сучасними та перспективними технологіями перетворення інформації, енергії та різноманітних матеріалів.

У процесі організації навчально-пізнавальної діяльності на заняттях профільного технологічного навчання вчитель спрямовує свою увагу на вирішення наступних завдань:

- формування в учнів знань про основні, сучасні та перспективні технології;
- ознайомлення суб'єктів освітньої діяльності з основами сучасного виробництва;

- розвиток самостійно і здатність учнів виконувати творчі та винахідницькі завдання;
- забезпечення здійснення учнями саморозвитку та саморегуляції шляхом ознайомлення їх з класифікатором професій, виконання професійних проб з метою адекватного професійного самовизначення щодо вибору майбутньої професії;
- формування в учнів особистісних та професійних якостей: розвитку творчого потенціалу, підприємливості, чесності, відповідальності та порядності, проєктної, художньої та технологічної культури та толерантного відношення до думки членів колективу;
- формування екологічно активної життєвої позиції в процесі вибору матеріалів для здійснення проєктно-технологічної діяльності, дбайливого відношення до природного середовища та його ресурсів;
- оволодіння основними економічними категоріями ринкової економіки, основами менеджменту і маркетингу і вмінням використовувати їх у процесі реалізації власних розроблених проєктів та виготовлених виробів;
- вміння оформлювати та оздоблювати вироби, котрі виготовлені в процесі проєктно-технологічної діяльності з урахуванням основних вимог дизайну та декоративно-прикладного мистецтва, як засобу підвищення особистісних якостей учнів у процесі їх реалізації;
- використання спеціальних знань та спеціалізованих вмінь з метою ведення економічних розрахунків у сім'ї та домашнього побутового господарювання. [38; 41]

На підставі визначених завдань можна визначити технологічну профільність навчально-пізнавальної діяльності учнів, а саме в межах профільного рівня опанування програм «Технології» за відповідними спеціалізаціями вчителю необхідно сприяти розвитку творчого потенціалу учнів, враховуючи специфіку відповідного спеціального змісту програми профільного рівня, створювати сприятливі умови для організації якісної

проектно-технологічної діяльності від задуму проєкту до реалізації власного виготовленого виробу, враховуючи дизайнерські, економічні, екологічні та креативні здібності суб'єктів освітньої діяльності з метою подальшого їх професійного вибору майбутньої професії.

Необхідно зазначити, що існує великий потенціал предметної галузі «Технології» в ракурсі професійної підготовки учнів до входження в суспільство і створення умов для їх творчого саморозвитку. Проте, нові документи стосовно профільної освіти не передбачають обов'язкове вивчення «Технологій» на академічному та профільному рівні організації освітньої діяльності у старших класах, але, як показує досвід «Технології» є універсальним серед навчальних предметів закладу загальної середньої освіти.

При цьому розробники Концепції профільного навчання в старшій школі визначають, що не можна вивчати технологію поза конкретною сферою продуктивної діяльності людини. У результаті чого учні, які роблять вибір відповідного профільного рівня за визначеною спеціалізацією не отримують базову теоретичну підготовку про основи сучасних технологічних процесів на різних видах виробництва, в результаті чого у них не сформуються основи технологічної культури. [19]

Саме тому, технологічне профільне навчання, навчальні програми якого розроблені за наступними спеціалізаціями: автосправа, агровиробництво, деревообробка, елементи імідж-дизайну, комп'ютерна інженерія, кондитерська справа, кулінарія, металообробка, обробка інформації та програмне забезпечення, основи дизайну, основи лісового господарства, підприємництво, технічне проєктування, туристична справа, українська народна вишивка та швейна справа за своєю структурою та змістом передбачають вивчення учнями 10-11 класів основ виробництва відповідних програмам спеціалізацій щодо видів сучасного виробництва і оволодіння спеціальними компетентностями на рівні початкової професійної освіти.

«Аналіз розроблених для цих профілів навчальних планів показує, що обсяг годин, що відводяться на конкретні технології для цієї групи профілів, недостатньо великий для формування навичок, властивих фахівцям конкретних кваліфікацій, хоча і достатній для розширення уявлень учнів про світ професій. У такій ситуації стає важливою роль курсів за вибором, що становлять варіативний компонент навчальних програм профільних рівнів. Їх вивчення може сприяти вирішенню завдань соціалізації випускників шкіл, розвитку їх ключових компетентностей тощо, без зниження при цьому рівня доступності освіти та без обмеження вибору.» [6]

Організація допрофільної підготовки повинна відбуватися за рахунок введення курсів за вибором, які розраховані на допрофільну підготовку в 8-9 класах та профільну підготовку в 10-11 класах відповідно продовженню вивчення профільного рівня програм з відповідною спеціалізацією й спрямовані на допомогу учням обрати відповідний профіль технологічної підготовки, і надалі зробити власний професійний вибір стосовно подальшого продовження навчання у закладах вищої освіти. [31; 32; 33]

Можна виокремити три групи практично-орієнтованих курсів за вибором. Розглянемо детальніше.

Перша група містить курси, які спрямовані на освоєння саме ключових компетентностей, котрі є передумовою їх застосування в будь якому виді діяльності. Можна зазначити наступні компетентності: здатність до комунікацій, здатність діяти соціально відповідально та свідомо, здатність здійснювати діяльність за принципами толерантності, безоціночності іншої особистості; вирішувати конфліктні ситуації і надавати підтримку в нових, проблемних і кризових ситуаціях.

Друга група включає курси, які передбачають введення учнів до конкретної сфери діяльності, але види якої широко застосовується у професійній діяльності. Саме доцільність їх опанування визначається загальновизнаним значенням цих видів діяльності, їх самостійним значенням

щодо практичного застосування технологічного потенціалу учня незалежно від ступеня складності професійних задач, які потрібно вирішувати.

Третя група курсів цього аспекту максимально повно відповідають завданням однозначно й профільної й професійної орієнтації учнів. До неї відноситься навчально-методичні матеріали комплексів, які відображують профільну та професійну орієнтацію в 8-11 класах закладу загальної середньої освіти.

Основним питанням нашого дослідження є визначення змісту діяльності учителя технологій у процесі організації профільного навчання й формування в нього художньо-технологічної компетентності. З цією метою проаналізуємо сутність реалізації профільного рівня відповідних спеціалізацій. Вважаємо, що воно має включати як основні напрямки організацію допрофільної підготовки учнів 8-9 класів та здійснення профільного навчання учнів 10-11 класів. Розглянемо детальніше організацію допрофільної підготовки в закладах загальної середньої освіти.

Організація допрофільної підготовки включає здійснення профільної орієнтації:

- створення інформаційного середовища щодо інформування учнів про можливості профільного навчання, типи та рівні професійної освіти, шляхи подальшого професійного становлення на подальшому етапі;
- проведення попередньої діагностики здібностей, інтересів, нахилів, освітнього запиту учнів, враховуючи думки їх батьків;
- відстеження результативності допрофільної підготовки. Визначено, що основною формою допрофільної підготовки є курси за вибором, що мають профінформаційний характер, гурткові заняття і різні форми позакласної та позашкільної діяльності.

Зміст профільного навчання здійснюється відповідно до навчального плану, котрий містить основні визначники: базові загальноосвітні предмети, профільні загальноосвітні предмети, курси за вибором. Учитель навчання технологіям проводить та організовує профільні загальноосвітні предмети і

курси. Вивчення профільних загальноосвітніх предметів передбачає формування у кожного учня індивідуальної програми навчання.

Особливістю такої організації освітньої діяльності є те, що вона ведеться в групах із змішаним контингентом учнів. [39]

Уміння визначати нові форми та принципи організації профільного навчання учнів у групах вимагається від учителя, тому що стандартна традиційна система організації освітньої діяльності не відповідає специфіці та спеціалізації певної технології, яка застосовується у процесі технологічної підготовки учнів (організація діяльності в групах різного складу, змінюється від уроку до уроку, від предмета до предмета, використання лекційно-семінарських занять і практикумів тощо). [46]

Аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду організації профільного навчання учнів демонструє, що одним із засобів реальної оцінки рівня підготовки суб'єктів освітньої діяльності є портфоліо.

Цей засіб реальної оцінки рівня підготовленості суб'єктів освітньої діяльності дозволяє враховувати результати, досягнуті учнем у різноманітних видах діяльності (навчально-пізнавальної, творчої, соціальної, комунікативної), що є практико-орієнтованим підходом в освіті. Саме, портфоліо розглядається як основний фактор творчої, проектної, частково-пошукової діяльності учнів. Розробка портфоліо передбачає підвищення мотиваційної сфери до навчально-пізнавальної діяльності учнів, котрі зацікавлені у накопиченні власних досягнень, що, в свою чергу, надає більше відповідальності батькам і учням.

Тому, саме портфоліо на заняттях технологічного профільного навчання повинно бути предметним і бути результатом проектно-технологічної діяльності щодо якого має формуватися художньо-технологічні здібності та самооцінка учня. Основна мета розробки портфоліо – оформлення звіту щодо освітнього процесу учнів, визначити значимі освітні результати у цілому, забезпечення відстеження його особистісного

розвитку в освітньому контексті, демонстрація його здібності застосовувати на практиці набуті знання і вміння.

Робота з контролю за оформленням такого портфоліо визначає основний напрямок діяльності вчителя технологій у процесі організації профільного навчання. Вона потребує від учителя методичної та художньо-технологічної підготовки.

Саме організація профільного технологічного навчання пропонує учням старших класів можливість власного вибору рівня освітньої діяльності в рамках профільних спрямувань і, одночасно, вимагає рівневого коригування змісту освітніх програм, а, також, спеціальної профільної організації освітнього процесу. Рівнева профілізація реалізується через розробку індивідуальних навчальних планів та програм профільного рівня за відповідними спеціалізаціями.

Процес розробки індивідуальних навчальних планів передбачає виконання трьох наступних етапів:

- попередня розробка та складання базової складової навчального плану;
- коригування навчального плану на підставі визначених учнями профілів, в результаті чого відбувається комплектація класів або потоків;
- розробка індивідуальних планів учнів і комплектація на цій підставі профільних рівневих груп.

«У процесі організації останнього етапу кожен учень відповідного профільного класу повинен самостійно скласти власний навчальний план. У технічних класах це зводиться до вибору темпу рівня вивчення профільних предметів, а також до вибору курсів, то в багатопрофільних класах спектр вибору зачіпає і базисну, і варіативну частину плану. Для того щоб індивідуальний навчальний план був складений правильно і відповідав обраному учнем профілю, необхідно до кожного бланку навчального плану докласти покрокову інструкцію його заповнення, а також зразки можливих профілів, тобто кожному учневі видати комплект допоміжних документів.

Крім того, як показує практика, більшості учнів потрібні індивідуальні консультації.» [27]

«Кожен з індивідуальних навчальних планів підписується учнем, його батьками, класним керівником, затверджується адміністрацією школи і тільки тоді вступає в силу. Якщо в процесі навчання виникають питання про зміну навчального плану, то за заявою батьків це питання розглядається на педагогічній раді, і у виняткових випадках можуть бути внесені зміни, аж до зміни профілю, якщо вони не тягнуть за собою змін у розкладі. Побудова допрофільних індивідуальних навчальних планів за своєю суттю відрізняється від профільних. Базисна частина цих планів інваріантна і обов'язкова для всіх. Варіативна частина складається з предметних курсів, що розширюють або поглиблюють базові знання.» [27]

«Курси згруповані за профільними напрямками. Кожен учень повинен додати до базисного навчального плану 3-4 навчальні години (в залежності від паралелі) з обраного допрофільного блоку. Ці години школярем вибираються на рік. У наступному навчальному році він може їх змінити або продовжити свій розвиток за обраним раніше напрямком. У перших числах вересня кожен учень основної школи разом з батьками заповнює бланк індивідуального навчального плану, в якому зазначає обрані ним предмети в одному з блоків-напрямів.» [27]

Автори Концепції профільного навчання [22] припускають, що вивчення нової інтегративної освітньої галузі «Технології» включає розділи, що охоплюють базові найпоширеніші і перспективні технології та методику, яка передбачає творчий розвиток учнів у рамках системи проектів під керівництвом спеціально підготовлених учителів при наявності адекватної навчально-матеріальної бази, дозволить молоді набути загальнотрудові та частково спеціальні знання й вміння, забезпечити інтелектуальний, фізичний, моральний та естетичний розвиток учнів та їх адаптацію до сучасних соціально-економічних умов.» [27]

Саме тому в нашому дослідженні ми розглядаємо питання щодо підготовки вчителів профільного технологічного навчання, які, на нашу думку, повинні володіти художньо-технологічною культурою в результаті якої формуються художньо-технологічні компетентності майбутнього вчителя технологій, мати професійну підготовку і бути висококваліфікованими фахівцями у спеціалізаціях технологічного профілю.

2.2 Формування художньо-технологічної компетентності майбутнього вчителя технологій засобами розробки методичних рекомендацій щодо розробки портфоліо

Формування художньо-технологічної компетентності майбутнього вчителя технологій можливо в тому випадку, якщо безпосередньо сам майбутній фахівець може організувати профільну діяльність, демонструючи власний творчий та креативний підхід щодо розробки та оформлення головного елементу проектно-технологічної діяльності – творчого проєкту.

У теоретичному дослідженні встановлено, що показником результативності та ефективності організації технологічного профільного навчання в закладі загальної середньої освіти щодо розробки творчого проєкту є - власне портфоліо. На підставі цього нами було розроблено методику розробки творчого проєкту в процесі організації проектно-технологічної діяльності засобами опанування профільного рівня програми «Технології» за спеціалізацією «Технічне проєктування».

Саме художньо-технологічний підхід докорінно змінює уявлення про методику профільного технологічного навчання, тому є необхідність в розкритті специфіки організації розробки творчого проєкту у вигляді портфоліо.

Для формування художньо-технологічної компетентності майбутнього вчителя технологій необхідною умовою є вміння його, як фахівця,

організовувати профільне навчання учнів і застосовувати інноваційні технології щодо розробки творчих проєктів, враховуючи свій власний творчий потенціал, інноваційні технології, креативні підходи вирішення нестандартних технологічних ситуацій.

Пропонуємо в нашому дослідженні розглянути методику організації профільного технологічного навчання засобами розробки творчого проєкту «Ваза для фруктів», визначаючи зміст художньо-технологічної підготовки на кожному етапі розробки творчого проєкту.

Структура та зміст творчого проєкту «Ваза для фруктів» складається з наступних основних компонентів портфоліо.

У процесі виконання організаційно-підготовчого етапу виконується обґрунтування теми проєкту і вибору об'єкта проєктування. Наступна стадія цього етапу передбачає виконання учнями аналізу виробів-аналогів, що в подальшому реалізується на другому конструкторському етапі у вигляді розробки графічної документації, а саме: технічне та художнє ескізування, розробка клазури або технічного рисунку. Саме на цьому етапі формуються художні компетентності та вдосконалюються графічні вміння та навички. Другий етап передбачає визначення та підбір необхідних матеріалів та інструментів, котрі необхідні для розробки конструкції проєкту та визначення його конструктивних особливостей. Надалі учням пропонується визначення собівартості виготовленого виробу та виконання економічного обґрунтування проєкту майбутнього виробу.

Задля формування технологічних компетентностей пропонується виконання технологічного етапу проєктно-технологічної діяльності, зміст якого визначає поетапну хронологію виконання технологічних операцій щодо виготовлення проєктованого виробу.

В результаті виконання заключного етапу формуються художні та підприємницькі компетентності у процесі здійснення аналізу порівняння конструкції проєкту з виготовленим виробом, здійснюють самооцінку спроектованого виробу та розробляють рекламу виготовленого виробу задля

його реалізації. Звіт із виконання творчого проєкту оформлюють у вигляді презентації та результату власних здобутків – портфоліо.

1. Організаційно-пошуковий етап

1.1 Обґрунтування теми проєкту і вибору об'єкта проєктування

Плетіння - одне з найдавніших ремесел. Воно виникло, як і кераміка, раніше, ніж обробка дерева, металу, які потребували відповідних знарядь виробництва. Його сліди знайдені археологами ще в неоліті. До наших днів збереглися багаточисельні свідчення про плетені предмети першої необхідності з античної епохи.

Віками нагромаджувались технічні прийоми обробки матеріалу для плетіння, уміння використовувати його практичні можливості та художні особливості.

Художнє плетіння відіграє важливу роль в розвитку декоративно-ужиткового мистецтва. Цей вид мистецтва, як і інші походить з сивої давнини, а його вироби завжди знаходять місце у побуті. Прочитавши чергову газету чи журнал, ми складаємо їх в стопку, щоб потім викинути в сміття або ящик для макулатури. Багато хто не підозрює, що це безцінний матеріал для рукодільних людей і з цього сміття можна зробити красиві і корисні речі. Саме тому, на підставі нестандартного конструктивного, художнього та технологічного рішень та з метою формування художньо-технологічних компетентностей у процесі проєктування та виготовлення виробу, було визначено необхідність розробку творчого проєкту «Ваза для фруктів»

1.2 Конструкція виробу, який проєктується

Проаналізувавши моделі-аналоги вирішено виконати вазу у формі жабки, запозичивши до неї деякі елементи оздоблення, техніки виконання, форму та ін. Конструкція вази для фруктів визначається формою і кількістю деталей, розташуванням. Разом з цим у різних конструкціях використовуються однакові за призначенням деталі, визначені види їх

з'єднання. При виготовленні вази для фруктів нам знадобляться такі матеріали, як газета, клей ПВА.

1.3 Аналіз виробів-аналогів

Розглядаючи вироби-аналоги потрібно звернути увагу на наступні визначники:

- матеріал з якого виготовлено виріб;
- його форму;
- функціональність;
- зручність у використанні;
- оздоблення

Рис.2.1 – модель-аналог №1

Рис.2.2 – модель-аналог №2

Даний виріб (рис. 2.1) представляє собою корзину для рушників. Має прямокутну форму. Хоч виріб не являється корзиною для фруктів, але в нього проста форма плетіння тому на нього потрібно звернути увагу.

Модель-аналог №2 - це набір кошиків. Вони мають прямокутну форму. Вид плетіння такий самий як і у попереднього виробу. присутнє гарне оздоблення морськими ракушками. Кожний кошик різного розміру. Покрашені вони у білий колір.

Рис.2.3 – модель-аналог №3

Рис.2.4 – модель-аналог №4

Модель-аналог №3 являє собою корзину для білизни (рис.2.3). Має форму перевернутої чотирьох кутньої зрізаної піраміди. Виконане цікаве оздоблення тканиною. Гарно оформлено кришку корзини.

Модель-аналог №4 - це також корзина (рис.2.4). Має форму циліндру. Гарно оздоблено дерев'яними вставками різного кольору. Достатньо великих розмірів.

Рис.2.5 – модель-аналог №5

Рис.2.6 – модель-аналог №6

Модель-аналог №5 являє собою корзину для паперів (рис.2.5). Корзина прямокутньої форми. Оздоблена малюнками на бокових сторонах виконаних фарбою. Конструктивні особливості виробу визначають нестандартне художнє рішення завдяки оздоблювальному малюнку.

Художнє оформлення моделі-аналога №6 визначено технікою плетіння (рис.2.6). Особливістю виробу є його стилізація під плетіння з лози. Запропонований виріб має два кольори плетіння.

Проведений аналіз моделей-аналогів показав, що:

- всі вироби відповідають призначенню;
- вироби достатньо прості з точки зору технології їх виготовлення;
- композиційне рішення виробів створює відповідний настрій.

Хоч деякі з виробів і не вписуються в загальну лінію, але вони цікаві своєю вузькою спрямованістю на конкретного споживача та ідеєю оздоблення.

У процесі проектування виробу вважається доцільним взяти до уваги матеріали з яких виготовлені моделі-аналоги, врахувати їх форми, конструктивні особливості та види оздоблення.

2. Конструкторський етап

2.1 Оформлення клаузури виробу

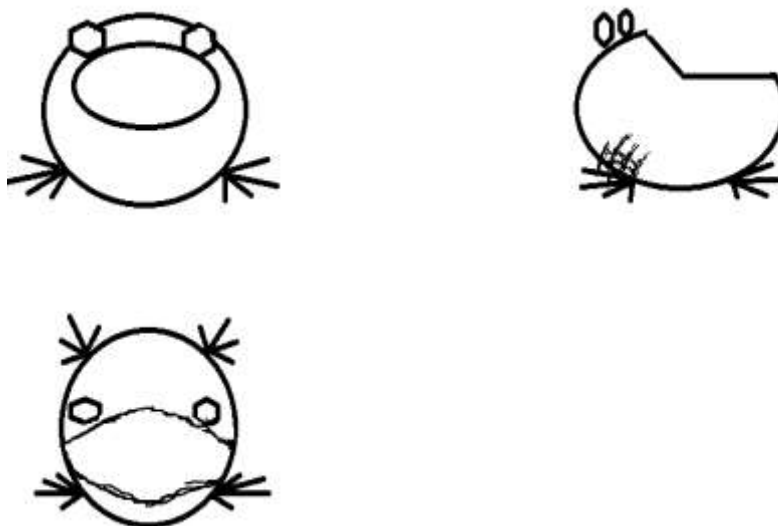

Рисунок 2.7 – клаузура проекту, що розробляється

2.2 Вибір інструментів та матеріалів, необхідних для виготовлення майбутнього проекту

У результаті аналізу моделей-аналогів визначено, що виконувати виріб плетений з газет. Для цього матеріал необхідний для виготовлення - це газета, їх кількість повинна бути приблизно 25 газет. З інструментів та обладнання обирається клей, канцелярський ніж або ножиці, дерев'яні шпатель для шашлику, м'яч для створення круглої форми майбутнього

виробу. Для надання майбутньому виробу яскравого зовнішнього вигляду обирається краска зеленого кольору та лак.

2.2 Економічне обґрунтування проєкту

Таблиця 2.1

Розрахунок собівартості виготовленого виробу

Назва	Ціна за одиницю вимірювання (грн.)	Витрата матеріалів (шт.)	Усього (грн.)
Газета	5	20	100
Клей	5	1	5
Фарба	50	1	50
Лак	55	1	55
Дерев'яні шпа;ки	3	1	3
Разом:			213

Ціна на матеріали склала $C_1 = 127$. В матеріальні затрати входить також витрати електроенергії. Вони включають:

- освітлення робочого місця: $T_1 = 4$ год.,
- обробка електроінструментом та електрообладнанням: $T_2 = 0,5$ год.

$T = T_1 + T_2 = 4,5$ год. Ціна за 1 кВт/год. електроенергії складає 0,36 грн.

$C_2 = 4,5 \times 0,36 = 1$ грн. 62 коп.

$M_3 = C_1 + C_2 = 127 + 1.62 = 128$ грн. 62 коп.

Визначення розрахунку на оплату праці проводиться з розрахунку: заробітна плата робітника 3 розряду складає $C_3 = 5$ грн. за годину. На виготовлення роботи було затрачено 24 години, які оплачуються зарплатою (вартістю робіт):

$C_1 = 24 \times 5 = 120$ грн.

Розрахунок додаткових витрат, що відносяться до вартості продукції визначаються податком на оплату заробітної праці складають 20%. Їх оплачує підприємство, тому вони відносяться до собівартості продукції

$C_2 = 0,2 \times 24 = 4$ грн. 80 коп.

Розрахунок плати за аренду приміщення та комунальні послуги.

Розрахунок загальної собівартості визначається наступним чином:

$$C = M_3 + C_1 + C_2 = 128.62 + 120 + 4.80 = 253 \text{ грн.42 коп.}$$

3. Технологічний етап

3.1 Послідовність виконання технологічних операцій щодо виготовлення виробу

Проектований виріб виконується в наступній послідовності:

1. складання та розрізання газет;
2. скручування розрізаних газет у трубочки;
3. виготовлення основи з картону круглої форми;
4. приклеювання до картону основних трубочок;
5. плетіння основної форми;
6. плетіння очей та елементів задніх ніг;
7. приклеювання очей та елементів ніг клеєм ПВА;
8. покривання фарбою та лаком.

Таблиця 2.2

Технологічна карта на виготовлення виробу

№	Послідовність виконання робіт	Поопераційні ескізи	Інструменти, пристрої, пристосування, матеріали
1.	Складання та розрізання газет складених у 4 рази		Клей ПВА, ножиці або канцелярський ніж
2.	Скручування розрізаних газет у трубочки, змазування кінців клеєм		Шпатель для шашлику, клей

			
3.	Виготовлення основи з картону круглої форми діаметром 210 мм		Лінійка, олівець, циркуль, клей
4.	Виготовлення основної форми майбутнього виробу		Футбольний м'яч
5.	Склеювання трубочок з газет між собою		Клей
6.	Плетіння лап майбутнього виробу		Клей
7.	Плетіння тулубу жаби		Склеювання конструктивних елементів

			
8.	Відрізання кінців основних трубочок та заправлення їх. Оформлення корпусу майбутнього виробу	 	Канцелярський ніж або ножиці, шпатель для шашлику
9.	Плетіння та приклеювання очей	 	Клей ПВА

		 	
10.	Плетіння елементу задніх лап	 	Клей ПВА, шпатель для шашлику
11	Покриття фарбою та лаком готового виробу	 	Фарба зеленого кольору та лак

3.2 Опис зовнішнього вигляду проєктованого виробу

Форма майбутньої вази для фруктів зображена у вигляді справжньої жаби (габаритні розміри 500×370×200). Плететься ваза з газет, які порізано на 4 частини та скручено у трубочки малого діаметру, кількість яких близько 20 штук. Саме з них і плететься виріб. Також на вазі будуть деталі, що сплетені окремо від основної форми: такі, як очі жаби та елементи її задніх ніг. Вони монтуються за допомогою клею до тулуба жаби.

4. Заключний етап

4.1 Висновки за проєктом

В результаті розробки проєкту та виготовлення виробу визначено, що володіючи основними прийомами плетіння можна виконати корисну в побуті річ, до того ж вона матиме гарну форму та яскраво оздобить будь-який інтер'єр. Конструкційні особливості вази для фруктів визначають її нестандартну форму, що відповідає вимогам, які висувались до проєкту.

Особливістю виконання роботи по виготовленню виробу є великий об'єм праці та потреби великої кількості часу, безпосередньо, на виконання трубочок. На підставі того, що бумага ламкий матеріал. Враховуючи ці фактори, робота буде коштувати дорого. Якщо брати до уваги той факт, що у кожного в домі є газети, які безкоштовно роздають, то ми вважаємо, що можна виділити трохи часу та виготовити таку вазу для фруктів, яка буде задовольняти естетичні потреби щодо оформлення інтер'єру приміщення. Завдяки запропанованій технології можна виготовляти будь-які предмети інтер'єру або прикраси для побутових приміщень.

4.2 Реклама виготовленого виробу

Рис. 2.8 – відповідність проєкта виготовленому виробу

У результаті проєктно-технологічної діяльності щодо розробки творчого проєкту виконано виріб «Ваза для фруктів» казкового персонажу більшості казок дитинства - «Царівна-жаба». Виріб вирізняється своєю виразністю, креативом, нестандартною технологією виготовлення та функціональністю у будь-якому інтер'єрі приміщення. Виготовлений виріб можна застосовувати як декор приміщення так і засіб для подачі фруктів, ягід, овочів, печива тому, що він є екологічно чистим і безпечним для здоров'я людини.

Рисунок 2.9 – готовий виріб «ваза для фруктів»

Методичні рекомендації щодо розробки творчого проєкту можна використовувати у процесі організації профільного навчання завдяки їх універсальній структурі. У нашому дослідженні їх розроблено з метою

формування художньо-технологічної компетентності майбутнього вчителя технологій саме задля демонстрації фахової технологічної підготовки, яка реалізується завдяки: здатності творчо підходити до технологічної діяльності, глибоко аналізувати технологічні процеси, порівнювати та узагальнювати їх поетапний перебіг; здатності до творчого процесу, а саме: генеруванні ідей, висуванні гіпотез, фантазування, асоціативного мислення; здатності до комплексного планування, організації та здійснення навчальних, творчих, частково-пошукових проектів, підготовки художньо-графічної документації у вигляді презентацій і портфоліо.

ВИСНОВКИ

Аналіз сучасного стану проблеми формування художньо-технологічної компетентності майбутнього учителя технології профільного спрямування показав, що в умовах модернізації української освіти розглянутий процес є необхідним компонентом в структурі професійної підготовки майбутнього учителя профільного спрямування. Характеристика стану досліджуваної проблеми дозволила встановити, що формування визначеної компетентності майбутнього учителя технологій залежить від умов організації профільного навчання, яке є одним з пріоритетних напрямків модернізації сучасної освіти, яке спрямоване на досягнення ним нової якості, коли робиться установка на засвоєння знань і соціально-значущого досвіду, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю в нових соціально-економічних умовах.

Виходячи з результатів проведеного теоретичного аналізу з проблеми дослідження, ми розглядаємо художньо-технологічну компетентність майбутніх учителів технологій як особливу інтегральну особистісну якість, яка дозволяє їм ефективно організовувати профільне навчання. Художньо-технологічна компетентність майбутніх учителів технологій профільного спрямування є комплексним новоутворенням, що включає діяльнісний, мотиваційно-особистісний, і творчий компоненти.

Встановлено, що формування художньо-технологічної компетентності майбутнього учителя технологій профільного спрямування можливо на основі використання особистісно-орієнтованого і художньо-розвиваючого підходів. Вона забезпечує повноту і високу якість засвоєння професійних знань і умінь предметної області «Технології», орієнтованих на пріоритет цілей вивчення різних видів художньо-творчої діяльності за відповідним спеціальним профільним рівнем.

На підставі теоретичного аналізу обґрунтовано і розроблено методичні рекомендації щодо розробки творчого проєкту в процесі організації профільного навчання засобами проєктно-технологічної діяльності, котрі

демонструють сформованість художньо-технологічної компетентності майбутнього учителя технологій показниками якої є формування ціннісного ставлення до продукту творчої діяльності й універсальність організації проєктно-технологічної діяльності в процесі освоєння технологій художньої обробки матеріалів і художньо-творчої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амонашвили, Ш.А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса / Ш.А. Амонашвили. - Минск: Университетское, 1990.-559 с.
2. Андросчук, І.П. Лекційно-семінарська (практична) система навчання у трудовій підготовці старшокласників // Трудова підготовка в закладах освіти. - 2004.- № 4. - С. 16-20.
3. Біляк, Б.М. Про організацію профільного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах / Б.М. Біляк, О.Д. Дуда // Пед. думка. - 2003. - №3. - С. 26-28.
4. Буряк В. К. Диференціація навчання на уроці / В.К.Буряк // Радянська школа. - 1991.- № 3. - С. 23-25.
5. Вдовченко В. В. Проектне моделювання на заняттях з освітньої галузі «Технології» / В.В. Вдовченко // Вісник Черкаського університету.- Вип. 26. - Черкаси, 2001. - С. 19-22.
6. Воронина, Е.В. Профильное обучение: модели организации, управленческое методическое сопровождение / Е.В. Воронина. - М.: 5 за знания, 2006. - 256 с.
7. Володько В. М. Індивідуалізація і диференціація навчання / В.М. Володько // Педагогіка і психологія. - 1997. - № 4. - С. 17-23.
8. Волощук І. С. Концептуальні засади розвитку творчих здібностей школярів / І.С.Волощук // Трудова підготовка в закладах освіти. — 2003. - №3 - С. 4-9.
9. Воронина Е.В. Профильное обучения: модели организации, управленческое методическое сопровождение / Е.В. Воронина. - М: №5 ЗА ЗНАНИЯ, 2006. - 11 с.
- 10.Выготский, Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. Психологический очерк / Л.С. Выготский. - М.: Просвещение, 1967. - 127 с.

- 11.Готовність до профільного навчання / упоряд. В.Рибалка; за заг. ред. С. Максименка, О. Главник. - К.: Мікрос - СВС, 2003. - 112 с.
- 12.Готовність учителя до роботи в профільній школі / Інформаційно-методичні матеріали [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://sites.google.com/site/smcprofil/materials/readiness>
- 13.Гук, В. Є. Допрофільне навчання: сутність, зміст, технології / В. Є. Гук // Управління школою. - 2005. - № 11. - С. 15-31.
- 14.Гуревич Р. Чи потрібен комп'ютер на уроках трудового навчання / Р. Гуревич // Трудова підготовка в закладах освіти. - 2001. - № 2. - С. 6-10.
- 15.Давыдов, В.В. Теория развивающего обучения / В.В. Давыдов. - М., 1996. – 135с.
- 16.Доротюк, В. І. Діагностика індивідуальних відмінностей учнів загальноосвітньої школи при комплектуванні профільних класів: автореф дні канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна і вікова психологія» / В.І. Доротюк. – К., 2001. - 18 с.
- 17.Жемера, И.В. Сутність та особливості процесу професійного самовизначення учнів старших класів / И.В. Жемера // Трудова підготовка в закладах освіти. - 2002. - № 4. - С. 26-30.
- 18.Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: Навчально-методичний посібник / За заг. ред. О.М. Коберника, Г.В. Терещука. - Тернопіль - Умань, 2007. - 208с.
- 19.Концепція профільного навчання в старшій школі [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://uvag-kievskiy.edu.kh.ua/konceptsiya_profiljnogo_navchannya_v_starshij_shkoli/
- 20.Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : // <http://www.rer.ptosvita.org>

21. Концепція профільного навчання в старшій школі // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. - 2011. - №24. - С.3-15.
22. Концепція профільного навчання в старшій школі: Затв. рішенням колегії М-ва освіти і науки України від 25.09.03 № 10/12-2 [АПН України. Ін-т педагогіки] / Уклад.: Л. Березівська, Н. Бібік, М. Бурда та ін. // Інформ. зб. М-ва освіти і науки України. – 2003. – № 24. – С. 3-15.
23. Коберник О.М. Теорія і методика профільного технологічного навчання учнів в старшій школі: навчальний посібник / О.М. Коберник, А.І. Терещук. – Умань: ФОП Жовтий, 2013. – 365с.
24. Коберник, О.М. Дидактичні основи сучасного уроку трудового навчання / О.М. Коберник // Трудова підготовка в закладах освіти. - 2003. - № 2. - С.3-7.
25. Кривых, С. В. Теория и практика организации профильного обучения: учеб.-метод. пособие в 2 ч. / С.В. Кривых, Н.Н. Суртаева. - СПб.: СПб АППО, 2006. - 332 с.
26. Кузнецов, Ю. Мета освіти у профільній школі: постановка проблеми / Ю. Кузнецов // Профільне навчання : Теорія і практика : зб. наук. пр. за матеріалами методологічного семінару АПН України. - К.: Педагогічна преса, 2006 - С. 30-35.
27. Курок В.П. Особливості технологічного профілю навчання учнів загальноосвітньої школи [Електронний ресурс]. - Режим доступу : irbis-nbuv.gov.ua
28. Коберник, О. М. Проектно-технологічна система трудового навчання / О.М.Коберник // Трудова підготовка в закладах освіти. - 2003. - №4. - С. 8-12.
29. Коберник, О. М. Трудове навчання в школі : проектно-технологічна діяльність. 5-12 класи / За ред. О. М. Коберника, О. М. Коберник, В. В. Бербец, Н. В. Дубова та ін. - Х.: «Основа», 2010. - 256 с.
30. Кравченко Т. В. Методика розробки творчих проектів у процесі вивчення основ технології обробки харчових продуктів / Т.В.

- Кравченко // Трудова підготовка в закладах освіти. - 2004. - № 3. - С. 27-31.
- 31.Липова, Л. Нові акценти змісту навчання на етапі допрофільної підготовки / Л. Липова, С. Мартиненко // Рідна школа. - 2005. - № 1. - С. 6-8.
- 32.Лікарчук, І. Проблема профілізації навчання в старшій школі та шляхи її розв'язання / І.Лікарчук // Директор школи - 2003. - №20. - С.9.
- 33.Локшина, О. І. Зарубіжна старша профільна школа: структурна організація, зміст освіти, підходи до оцінювання / О.І. Локшина // Рід. шк. - 2004. - №4. - С. 65-67.
- 34.Мадзігон, В. Професійне самовизначення учнівської молоді в умовах профілізації старшої школи / В. Мадзігон, Г. Левченко // Профільне навчання: Теорія і практика : зб. наук, праць за матеріалами методологічного семінару АПП України. - К.: Педагогічна преса, 2006. - С. 77-84.
- 35.Методика організації проектної діяльності старшокласників з технологій: метод, посіб. для вчителів, навч. прогр., варіат. модулі / А.І. Терещук, С.М. Дятленко. - К.: Літера ЛТД, 2010. - 128 с.
- 36.Методика організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках обслуговуючої праці: Навч.-метод, посібник / Бербец В. В, Дубова Н. В., Коберник О. М. та інші / За заг. ред. О. М. Коберника. - Умань, 2003. - 92 с.
- 37.Орлов В.А. Типология элективных курсов и их роль в организации профильного обучения. Профильное обучение в условиях модернизации школьного образования / В.А. Орлов. - М.: ИОСО РАО, 2003. - С. 93-96.
- 38.Підласий, І.П., Чепурна Н.М. Шляхи реалізації профільного навчання на Черкащині: Методичний посібник. / І.П. Підласий, Н.М. Чепурна - Черкаси : ЧПОПП. - 2002. - 78 с.

- 39.Петрощук, Н. Профільна школа: історія і сьогодення / Н. Петрощук // Директор школи. Газета для керівників навчальних закладів. - №7, лютий 2011. - С. 6-8.
- 40.Педагогика профессионального образования: учеб; пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений, / Е.П. Белозерцев, А.Д. Гонеев, А.Г. Пашков и др.; под ред В;А. Сластенина. - М.: Изд. центр «Академия», 2004. - 368 с.
- 41.Полонська, Т. К. Зміст і структура допрофільної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів / Т. К. Полонська // Педагогіка і психологія. - 2008. -№ 3/4.-С. 34-44.
- 42.Самодрин, А. П. Профільне навчання в середній школі: монографія. / А.П.Самодрин - Кременчук : ВЦ СГЕІ, 2004. - 384 с
- 43.Самодрин, А. П. Технологія відбору учнів до профілів навчання в умовах профільно-диференційованої школи (формування профілів в 5-11 (12), 5-9 класах гімназії, 8-11 класах ліцею) / А. П. Самодрин, О. В. Забеліна, Н. М. Куліш // СЗПДШ середня загальноосвітня профільно-диференційована школа І- ІІІ ступеня №3. - Кременчук : Про-графіка, 1999. - 89 с.
- 44.Сидоренко, В.К. Перспективи галузі «Технологія» в загальноосвітніх навчальних закладах України / В.К.Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. - 2003. - № 4. - С. 4-7.
- 45.Сидоренко В. К. Перспективи галузі «Технологія» в загальноосвітніх навчальних закладах України / В.К.Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти.- 2003. - № 4. - С. 4-7.
- 46.Сидоренко, В. К. Як подолати невідповідність між традиційними підходами до трудового навчання школярів і потребами суспільного розвитку / В.К. Сидоренко // Науковий часопис НПУ імені М. Гі. Драгоманова: Серія 13. Проблеми трудової та професійної підготовки. - 2010. - С. 3-9.

- 47.Симоненко В. Д., Ретивых М. В., Матяш Н. В. Технологическое образование школьников. Теоретическо-методологические аспекты / Под ред. В. Д. Симоненко. - Брянск: Изд-во БГПУ, НМЦ «Технология», 1999. - 230 с.
- 48.Структура профільного навчання [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5242037/page:2/>
- 49.Терещук Г. В. Загальні дидактичні основи індивідуального підходу до учня / Г.В. Терещук // Трудова підготовка в закладах освіти. - 1997. - № 4. - С. 28-33.
- 50.Чиж, А.Н. Формирование организаторских качеств у будущего учителя в трудовом семестре / А.Н. Чиж. - М., 2008. – 53с.
- 51.Шпак Л.М. Реалізація компетентісного підходу майбутніх фахівців технологій /Л.М. Шпак // Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи.- 2016. - Вип. 54. - С. 233-238.
- 52.Шсімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології: Навч. посібник. — К.: Просвіта, 2000. — 368 с.
- 53.Якиманская, И.С. Разработка технологии личностно ориентированного обучения / И.С. Якиманская // Вопросы психологии. -1995. - №2. - С. 31-41.
- 54.Tanklevska, N., Petrenko, V., Karnaushenko, A., & Melnykova, K. (2020)World corn market: analysis, trends and prospects of its deep processing. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal, 6(3), 96-111. Retrieved from <https://are-journal.com/index.php/are/article/view/339>
55. Petrenko, V., & Melnykova, K. (2018). Formation of vertically integrated agrarian enterprises with foreign capital. Technology transfer: innovative solutions in Social Sciences and Humanities, 13-15.

